

โรคนิวคาสเซิลจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

การประเมินความเสี่ยงเชิงคุณภาพของการนำเข้าโรคนิวคาสเซิลจากกรณีพบการรายงานโรคนิวคาสเซิลจากประเทศเพื่อนบ้าน และทำให้เกิดโรคในฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2569

จัดทำโดย น.สพ. รัฐธรรมนุญ สอนหา และ น.สพ. ปวเรศ ปัญญาสมบุรณ์ยิ่ง

สถานการณ์

- ▶ ระหว่าง 19 มกราคม 2569, ประเทศมาเลเซีย รายงานพบโรคนิวคาสเซิลระบาดขึ้นอีกครั้งในประเทศ มีไก่ป่วยและตายจากโรคดังกล่าว จำนวน 135 ตัว
 - ▶ ฟาร์มที่พบโรคนั้นเป็นฟาร์มเลี้ยงหลังบ้าน
 - ▶ ยังไม่ทราบสาเหตุแน่ชัดของการกลับมาระบาดของอีกครั้ง
 - ▶ ไม่มีการรายงานพบการระบาดในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม
- ▶ สำหรับประเทศไทยยังไม่พบการระบาดของโรคนิวคาสเซิลในสัตว์ปีก โดยมีการเก็บตัวอย่างเพื่อการเฝ้าระวังในสัตว์ปีกเลี้ยงและนกธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินเบื้องต้นของการนำเข้าโรคนิวคาสเซิลจากกรณีพบการรายงานโรคนิวคาสเซิลในคนจากประเทศเพื่อนบ้านและทำให้เกิดโรคในฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2569

- ▶ พบว่าอยู่ในระดับต่ำหากสัตว์ปีกถูกเลี้ยงในรูปแบบฟาร์มที่มีมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่จะมีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางหากถูกเลี้ยงในรูปแบบการเลี้ยงปล่อย เนื่องจากไม่มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อป้องกันเชื้อโรค เช่น หลังคา หรือรั้วทำให้มีโอกาสสัมผัสกับเชื้อจากนกธรรมชาติได้
- ▶ หากมีการเกิดโรคขึ้นก็ยังคงทำให้เกิดผลกระทบสูง เนื่องจากเป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และมีความสำคัญต่อการค้าต่างประเทศ

มาตรการ

- ▶ การตรวจสอบและป้องกันการลักลอบนำเข้าสัตว์ปีก : ด่านกักกันสัตว์ร่วมกับศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง ทหาร และตำรวจ ตรวจสอบผู้ที่เดินทางเข้าประเทศอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการลักลอบนำสัตว์หรือซากสัตว์ปีกเข้ามาหากพบการกระทำผิด ให้จับกุมดำเนินคดี ยึดอายัดของกลางเพื่อตรวจพิสูจน์ และทำลายตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์หากพบว่าเป็นโรคระบาดหรือพาหะของโรคระบาด
- ▶ การตั้งจุดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ : ให้เจ้าหน้าที่ด่านกักกันสัตว์ตั้งจุดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ โดยพ่นยานพาหนะทุกคันที่สงสัยว่ามีการปนเปื้อนเชื้อโรค โดยเฉพาะรถบรรทุกสัตว์หรือซากสัตว์ปีก
- ▶ มีการณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลสำหรับสัตว์ปีกกลุ่มเสี่ยง เช่น ไก่เลี้ยงหลังบ้าน
- ▶ การตรวจเยี่ยมและสำรวจเกษตรกร : เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดและเครือข่ายลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกทุกหลังคาเรือนสำรวจสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายผิดปกติ ในพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ติดชายแดนและพื้นที่ใกล้ถนนพพ/นกรธรรมชาติ หากพบให้ปศุสัตว์อำเภอเก็บตัวอย่าง พร้อมฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ และควบคุมโรคตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด โดยให้สำนักงานปศุสัตว์เขตติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของกรมปศุสัตว์
- ▶ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ : ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ปีกแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนและผู้เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยขอความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสการลักลอบนำเข้าสัตว์และซากสัตว์ปีกเข้าราชอาณาจักรไทย

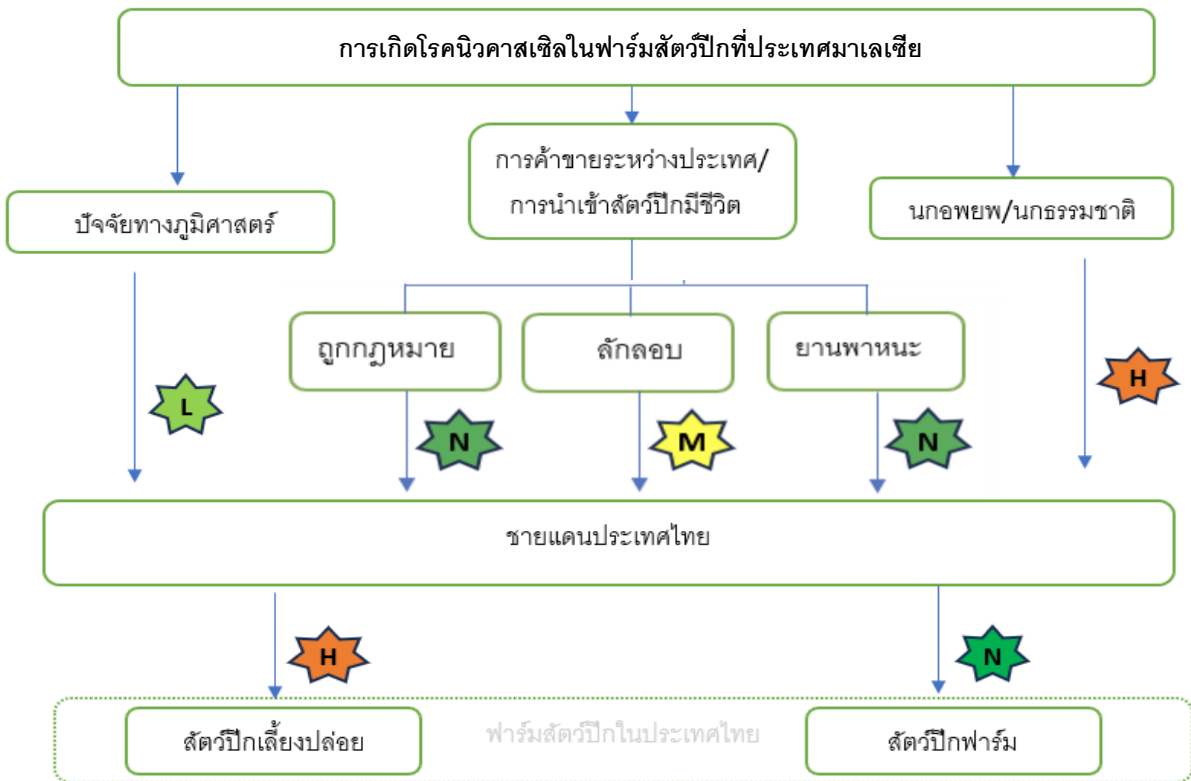

โรคนิวคาสเซิลจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

สาเหตุและการติดต่อ

เกิดจากเชื้อ Newcastle disease virus (NDV) อยู่ใน genus avian paramyxovirus เป็น single-stranded RNA สามารถแบ่งออกได้เป็น 10 genotype คือ I-X โดยเชื้อที่ก่อโรครุนแรง (Virulent viruses) มักอยู่ใน genotype ที่ III-X เชื้อ NDV สามารถก่อโรคในสัตว์ปีกเกือบทุกชนิด โดยเฉพาะ ไก่ และยังสามารถติดต่อสู่คนได้ โดยสัตว์ปีกติดเชื้อจะปล่อยเชื้อ NDV ออกมาทางอุจจาระ และสารคัดหลั่งในช่องปากและหลอดอาหาร (Oropharyngeal) และสัตว์ปีกตัวอื่นก็จะรับเชื้อเข้าสู่ร่างกายโดยการหายใจหรือกินเชื้อไวรัสที่ลอยอยู่ตามอากาศและที่ปนเปื้อนอยู่กับฝุ่น หรืออาจติดจากการกินซากหรืออุจจาระที่ติดเชื้อ หรือติดจากอุปกรณ์ที่ปนเปื้อนเชื้อ (Fomites)

เส้นทางความเสี่ยง (Risk Pathway)

ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก

ระดับความเสี่ยง

โรคนิวคาสเซิลจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

Rapid Risk Assessment

เส้นทางการนำเข้า (Risk pathways)	ระดับความเสี่ยง (Probability)	ความไม่แน่นอน (Uncertainty)	เหตุผลประกอบการประเมิน (Justification)
การนำเข้า			
ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	L	L	ประเทศไทยและมาเลเซียเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกัน
การค้าชายระหว่างประเทศ/การนำเข้าสัตว์ปีกมีชีวิต	M	H	มีมาตรการป้องกันโรคจากการนำเข้าสัตว์ปีก แต่อาจมีการลักลอบการนำเข้าบริเวณชายแดนติดประเทศไทยได้
ยานพาหนะ	N	L	ยานพาหนะมีโอกาสเข้ามาในประเทศได้น้อย รวมถึงมีมาตรการพ่นยาฆ่าเชื้อตามยานพาหนะที่ผ่านด่านของกรมปศุสัตว์
นกธรรมชาติ/นกอพยพ	H	L	มีความเป็นไปได้ โดยปกติเส้นทางการอพยพจะบินจากเหนือลงใต้ ชีกลูกเหนือ เช่น จีน ญี่ปุ่น บินผ่านประเทศไทยลงไปยังคาบสมุทรมลายู (รวมมาเลเซีย) และบินกลับขึ้นเหนือในฤดูร้อน แต่บางส่วนก็หยุดพักหรือข้ามกลับมาทางเหนือผ่านไทยระหว่างอพยพกลับ
การสัมผัสเชื้อของสัตว์ภายในประเทศ			
สัตว์ปีกเลี้ยงปล่อย	H	L	โอกาสที่จะได้รับเชื้อได้มาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการเลี้ยงปล่อย ไม่มีหลังคา หรือรั้วกัน จึงมีโอกาสสัมผัสนกธรรมชาติได้
สัตว์ปีกฟาร์ม	N	L	โอกาสได้รับหรือสัมผัสเชื้อได้ต่ำ เนื่องจากฟาร์มมีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพที่ป้องกันการสัมผัสเชื้อได้
ผลกระทบ			
อัตราการป่วยในสัตว์ที่ติดเชื้อ	H	L	มีอัตราการป่วยที่สูง สัตว์ปีกบางชนิด เช่น สัตว์ปีกสามารถไม่แสดงอาการแต่สามารถแพร่เชื้อได้จึงส่งผลกระทบได้อีกทางหนึ่ง
อัตราการตายในสัตว์ที่ติดเชื้อ	M	L	สัตว์ปีกที่ได้รับเชื้อมักไม่เสียชีวิตหรือเสียชีวิตยกเว้นในเชื้อที่รุนแรงอาจมีอัตราการตายอยู่ที่ 50%-100%
จำนวนชนิดสัตว์ที่ติดเชื้อได้	H	L	ติดได้ในสัตว์ปีก
ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว หากมีผลิตภัณฑ์ที่มีเชื้อ	H	L	ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และส่งผลกระทบต่อการค้า การส่งออกระหว่างประเทศ

ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก (N) น้อย (L) ปานกลาง (M) สูง (H) และสูงมาก (VH)

ระดับความเชื่อมั่น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำ (L) ปานกลาง (M) และสูง (H)

ระดับผลกระทบ 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำมาก (N) ต่ำ (L) ปานกลาง (M) สูง (H) และสูงมาก (VH)

รับรองโดย คณะทำงานประเมินความเสี่ยงโรคระบาดสัตว์ สคบ.

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
กรมปศุสัตว์

จัดทำเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2569